

25. siječnja 2019.

broj 135

**KUP
Z
S?**

LIST ZA MLADEŽ

7

STAV

Akcijom protiv apatije

8

REPORTAŽA

San Diego

17

PSIHOLOGIJA

Tinejdžeri i zaljubljenost

21

GLAZBA

Iz principa

2

FOTO MJESECA

Opasne siječanjske aktivnosti

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Ana Parčetić,

Andrea I. Darabašić, Ivan Benčik,

Kristina Ivković Ivandekić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Vedran Jegić

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Doo Magyar Szó Kft, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Živjeti slobodno

Da vam mladost kao sitan kusur odbroje, glasi jedan od stihoa iz pjesme *Živeti slobodno* **Đorđa Balaševića**. Napisana je u vrijeme kada je gotovo sva vlast u našoj zemlji pripadala jednom čovjeku i jednoj partiji. Kada je partija određivala pravdu i zakone.

Pjesma *Živeti slobodno* je napisana u vremenu borbi za demokratske promjene. Za vladavinu zakona i prava, slobodu mišljenja i govora. Borbi za normalan život u zemlji koja je prošla kroz ratove i ekonomske krize. Život građana u ovoj zemlji tih devedesetih bio je ispodprosječan. I u najmanju ruku nezadovoljavajući. Odlazilo se u inozemstvo, ali i ostajalo. Tadašnje generacije studenata borile su se na ulici protiv tadašnjeg režima. Kako bi pokušali sebi i drugima osigurati bolju budućnost u boljoj zemlji. Nakon pobjede i promjene vlasti, političari su, kao i obično, taj san, umnogome prodali.

Međutim, Balaševićeva (kao i neke druge pjesme) ostale su kao podsjetnik na tu borbu i kao sjevremenski zov slobodi. Tako sam i ja imao priliku doživjeti da se ta pjesma opet pjeva na ulicama i trgovima. Dok smo šetali nanovo u prosvjedima. Želja za boljim i pravednijim srbijanskim društvom još nije u potpunosti zamrla. Mnogi i dalje imaju u svojim srcima nadu i viziju za nečim boljim. Makar to bila i kartaroška nada. Jer nijedan režim ne traje vječno.

Dio Srbije se i danas opet nalazi na prosvjedima, mladi ljudi sudjeluju u njima kao i prije desetljeća i pol. Sloboda se opet pokušava osvojiti na ulicama i kroz zajedničku pjesmu. I uz lupanje u bubnjeve i lonce. Uz veliku himnu slobodnih ljudi u ovoj zemlji – *Živeti slobodno*.

Nada jednostavno treba i mora živjeti. Borite se za bolju budućnost svoju i ljudi oko sebe. Neka svijet čuje *vječni tam-tam otpora*. Da nam mladost kao sitan kusur ne odbroje!

Vedran Horvacki

Gimnaziji u Subotici

Božićna priredba hrvatskih odjela

Učenici hrvatskih odjela subotičke Gimnazije *Svetozar Marković* priredili su 18. prosinca božićnu priredbu koju su naslovili *Blagdanska očekivanja*. Iako se ovaj događaj zbio još u prošloj godini, držimo da ga je važno objaviti i kod nas u mjesečniku.

Po riječima razrednice **Ane Gaković** učenici su se i ove godine, bez obzira na brojne obveze u školi, odlučili razveseliti druge i s njima podijeliti radost Božića. Svoje talente pokazali su pjevajući, recitirajući, svirajući, te su izveli kratki igrokaz koji je nazočne mogao potaknuti na razmišljanje o prvim vrijednostima i biti Božića.

Tamburašima u pomoć priskočili su i učenici Muzičke škole u Subotici, te bivši gimnazijalci. Mladi su i ovoga puta pokazali kako se zajedničkim snagama može puno postići.

Nova godina u Subotici

Doček u HKC-u *Bunjevačko kolo*

4

Mladi folklorci Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice i nekoliko učenika hrvatskih odjela iz Subotice, njih oko 30, skupa su dočekali Novu godinu. Naime, nekolicina mladih je pokrenula ovu inicijativu, koju su drugi rado prihvatili. Nije bilo nikakvih posebnih financijskih troškova, a ono što je mladima jedino bitno jest društvo. Sami su dvoranu pripremili za proslavu, a kasnije ju i pospremili. Uprava HKC-a *Bunjevačko kolo* je s radošću prihvatila ovu inicijativu mladih, koji Centar vide kao svoj drugi dom.

Gradska knjižnica Subotica

Flâneuri ponovno u akciji

Što imaju zajedničko renesansa, olimpijske igre i animirani film? Vjerojatno ništa osim što su to bile teme prvog ovogodišnjeg susreta članova tinejdžerskog čitateljskog kluba *Flâneuri* Gradske knjižnice Subotica koji je održan 14. siječnja na Znanstvenom odjelu subotičke Knjižnice. Kroz ove interesantne teme mladi čitatelji prošli su kroz igru, rješavajući i međusobno zadavajući jedni drugima puzzle, križaljku i rebuse. I ovoga puta *Flâneuri* su »prošetali« kroz određenu literaturu na sebi svojstven, a uvijek drugačiji način vođeni uputama i logistikom **Ane Gaković** i **Bernadice Ivanković**, voditeljicama ovog jedinog tinejdžerskog čitateljskog kluba.

Susret je završen dogovorom o temama koje žele obraditi u druženjima koja slijede.

NACIONALNI PONOS IZVAN DOMOVINE

Kao Hrvat iz izvandomovinstva (dijaspore) koji trenutno živi i studira u Hrvatskoj (Splitu), dobivam često pitanje: *kakvo je stanje gore u Vojvodini?* A onda ide klasičan odgovor: *Pa što ja znam, manje-više slično kao i tu.* Često nakon toga slijedi nešto tipa: *A kako je živjeti kao Hrvat gore? Imate li problema?* To je pitanje razumljivo, pretpostavljam, uzevši skoru povijest na ovim prostorima. Sad je već moj odgovor spreman: *U svakodnevnom životu nisam imao nikakvih problema. A politička scena je već nešto drugo.*

Ovakvi razgovori su me naveli da napišem ovaj tekst čija je tema nacionalna svijest (hrvatstvo) osoba iz tzv. dijaspore.

Bolje ne pretjerivati!

Kada je u pitanju moje hrvatstvo, da budem potpuno iskren, i mimo toga što sam odgajan u hrvatskom duhu, što sam se školovao u hrvatskim odjelima, što sam katolik, opet je neki dio falio. Ipak, iako sve to imaš »ugrađeno u sebi«, fali ti onaj dio koji se stječe u praksi. Ne kažem da je toga falilo u okviru mogega doma već onoga što vidiš i doživljavaš izvan njega. U sredini u kojoj sam odrastao, gdje je ipak srpska populacija u većini, stječeš prijatelje i iskustva kao i u svakoj drugoj – kroz svakodnevni život. Zbog nedavne povijesti moj nacionalni identitet mogao je doći u neprilike. Nije bilo nekih većih problema istjecati ga, no ipak imao sam osjećaj kako je zbog svog tog džumbusa iz 90-ih ipak bolje ne činiti to previše.

Nadalje, kao što se izgubi sve ono što si učio ako to u praksi ne održavaš, tako je i s osjećajem nacionalne svijesti. Posebno još ako si manjina u drugoj državi.

Što to fali?

Dat ću još jedan primjer: od moje generacije u Subotici koja je išla u hrvatski odjel (bilo to u osnovnoj ili srednjoj školi), koliko znam, svega je nas dvojica koji smo otišli studirati u Hrvatsku. Prevedeno u brojke, to je svega 10 posto. A od nas dvojice, kasnije, ostao sam samo ja. Dakako da nije obvezno studirati u Hrvatskoj, ali... Za mene ipak nešto znači otići studirati u Domovini. Tu sam stekao ono što

nisam mogao u Srbiji – osjećaj nacionalnog ponosa. Kada možeš na Dan državnosti proći ulicama i vidjeti okačene hrvatske zastave i čuti domoljubne pjesme, tome se veseliti javno... Spomenut ću između ostalog i euforiju koja je vladala na ulicama Splita kada je hrvatska reprezentacija ušla u finale Svjetskog prvenstva u nogometu. To je bilo stvarno neopisivo. Finale sam ipak dočekao doma u Subotici. Bilo je u navijačkom duhu. I doček *vatrenih* u Zagrebu se gledao s oduševljenjem. Ali... kako su samo disale ulice u Hrvatskoj.

Šakljivo pitanje

Znam da ima mladih Hrvata u Srbiji koji su svjesni svog nacionalnog identiteta te ga održavaju kroz članstvo u udrugama. S druge strane, ja sam vam s nekoliko prošlih tekstova htio prenijeti moje doživljaje studiranja u Hrvatskoj iz ovih i sličnih razloga. Ja smatram kako je prirodno zaljubiti se i voljeti osobe koje su u tvojoj okolini i koje su ti bliske, jer njih na koncu jedino i možeš upoznati. Zato ću postaviti jedno veoma šakljivo pitanje: ako ta osoba nije Hrvat/Hrvatica, hoće li se ona prihvatiti ono što ti jesi, tvoje običaje i tradiciju? Nisam čuo da se o tome igdje govori, pa sam odlučio »primiti metak« i postaviti to pitanje. Netko će reći: je li to uopće važno, ljubav je ljubav? Dakle, ima različitih gledišta, a odluku ostavljam, naravno, vama.

A umjesto zaključka, poslužit ću se stihovima pjesnika **Josipa Slavića**: »Ja nisam putnik, putnik bez karte. Ja imam svoj brod, svog Boga, svoj svod i svoj rod, ja nisam putnik bez karte!«. Kao Hrvati u dijaspori, moramo se dvostruko truditi očuvati ono što jesmo.

Ivan Čavrgov

Američki san i u zavičaju

Čuli smo mnoge priče naših studenata koji su otišli »preko bare« u potrazi za boljim životom i tamo ostali. Čuli smo i za one koji su se vratili i već po povratku počeli kovati plan gdje drugdje otići. Oni koji se vrte s *Work and Travel* programa iz Amerike susreću se s napornim pitanjima: »A zašto nisi ostao tamo? Što ćeš tu?«, i kritikama: »Ti si lud što si se vratio, na tvom mjestu na povratak ne bih ni pomišljao«, »Trebao si se oženiti, sad bi već postao Amer«, »Napravio si veliku grešku«, »Bolje 100 godina u Americi nego 7 dana tu«, »Tko vrijedi ostaje u Americi, tko ne vrijedi ne ostaje« i slična *grunfovská* mišljenja.

Međutim, potpuno se previđa cilj odlaska u Ameriku, koji danas, barem kada su u pitanju Europljani, nimalo ne sliči onom kada su, recimo, početkom 20. stoljeća masovno odlazili Irci, Talijani, Poljaci i ostali doslovce trbuhom za kruhom. Oni drugu opciju nisu imali, toliku slobodu kretanja kao većina Europljana u današnje vrijeme kao ni povezanost u globalnom smislu, prije svega putem interneta. Ti koji su iz američkog iskustva nešto naučili, vratili su se ne lutajući za tzv. američkim snom, već su svoj vlastiti san uspjeli pretvoriti u stvarnost. Dobro promatrajući svijet oko sebe, prateći moderne tokove i naporno radeći preko ljeta u nekom od manjih mjesta u Obećanoj zemlji, zaradili su dovoljno novca i koristeći se čarima interneta došli na razne ideje u koje će taj novac uložiti i koje će kasnije unovčiti neovisno o zemljopisnoj dužini i širini na kojoj se nalaze.

Američko iskustvo

Tako se iz američke savezne države Maine vratio **Ivan**, student Ekonomskog fakulteta u Subotici.

Nakon tri ljeta provedena na istom mjestu radeći u istom restoranu i premišljajući se ostati vani ili ne, rodila mu se ideja započeti vlastiti biznis u rodnoj Subotici. Nije ideja došla spontano nego je u pitanju kombinacija studija ekonomije koji uskoro završava i iskustva stečenog u Americi. Po povratku doma

zatekao je sve veći broj turista koji posjećuju Suboticu. Svoj je stan, zatim, uz pomoć web stranice *Booking*, odlučio dati na iznajmljivanje.

Preuredio ga je kao hotelski apartman, a sada mu je rijetko koji dan u mjesecu prazan. Njegovi su gosti iz Kine, Australije, Njemačke, Nizozemske, Mađarske, Albanije i drugih zemalja. *Ivan's Penthouse*, kako ga je nazvao na *Bookingu*, postao je multikulturalno mjesto baš kao i sama Amerika.

»U Maineu sam radio kao konobar i uvijek sam rado razgovarao s gostima«, kaže i dodaje: »Tako sam znatno poboljšao svoj engleski koji danas koristim s turistima koji borave kod mene. Htio sam to iskustvo i entuzijizam iz Amerike donijeti

doma, ali ovaj put kao sam svoj boss.«

Lijepo može biti i doma

Još se jedna naša studentica snašla po povratku s programa razmjene.

»U Illinoisu sam radila u jednom hotelu i upoznala ljude koji se bave prevođenjem. S obzirom na to da sam studirala engleski na Filološkom, odlučila sam se i ja time baviti te se povezala s tamošnjim prevoditeljima«, priča **Mira Skenderović**.

Danas joj iz Illinoisa i drugih saveznih država šalju dokumenta na prijevod na hrvatski i srpski, a plaća joj je takva kakva bi bila i da je tamo ostala, minus cijeli stres oko sređivanja papira za boravak.

»Tamo se uvijek mogu vratiti s turističkom vizom, ali obitelj je ipak ovdje«, kaže ona.

Tomislav Perušić

AKCIJOM PROTIV APATIJE

Evo još jedna godina iza nas. Huh, tako brzo, kao rukom odnešena. Jeste li se zapitali kako ste ju iskoristili, jeste li bili zadovoljni, produktivni, sretni?

Moram priznati da ja nešto i nisam bila produktivna, barem onako kako sam željela ili mislila da ću biti. Međutim nisam ni mogla, kada očigledno nisam imala jasno i dovoljno dobro definirane ciljeve i sve male stepenice kako se do cilja popeti.

Vjerojatno se sada pitate o čemu govorim i ne čitate li valjda neki magazin za »prosvjetljenje«... Ne bojte se, ne čitate, i dalje ste pri našem svima nam dobro poznatom *KUŽIŠ?!-u*.

Zraka svjetla

Na ovu temu sam došla zahvaljujući proteklim prazničnim zbivanjima u Somboru. Pisala sam već o tome i ponovno ću jer mislim da je priča dobra i poticajna. A evo i zašto...

Opće je poznato da u zemlji u kojoj živimo situacija baš nije najbolja. Većina se žali na loše financijsko stanje koje se odražava na naš emotivni i društveni život. Međutim, od tih silnih žalbi nerijetko ne vidimo ni ono dobro, čak i kada nam je tu pred nosom. Ne vidimo, jer smo sebe zatvorili i ogradili zidovima, ne puštajući, simbolički kazano, sunčeve zrake u naše živote. Inače. Ljudi jesu skloni žaljenju a manje poduzimanju aktivnosti kako bi to stanje izmijenili. Drugim riječima: ne tražimo rješenja – mi tražimo probleme.

Malo posjetitelja

I tako možda niste primijetili lijepe stvari u Somboru

za vrijeme proteklih praznika i blagdana. Ponovno je na našem trgu zasijalo ledeno klizalište, ponovno je početak tzv. žute ulice, Zmaj Jovine, mirisao na borove, ponovno se plesalo po noći uz koncerte... Bio je tu i vašar, ukrašene drvene kućice s različitim proizvodima u ponudi. Bila je tu i zanimljiva ulica novogodišnjih igračaka i to u proširenom sastavu... Bile su tu i različite kreativne radionice. Prava novogodišnja čarolija! Da ne govorim o tome i da nas je vrijeme poslužilo.

E, da se vratim sad na problem apatije u društvu. Naime, sve ovo popratio je relativno mali broj ljudi. Čak ni klizalište nije bilo puno. Da, to isto klizalište za koje je lani bilo neophodno rezervirati klizališne nekoliko sati unaprijed!

Usprkos okolnostima

Ovakvo stanje me je vrlo rastužilo. Je li moguće da smo toliko otišli »od sebe«, od radosti i veselja, od druženja, kada nam se nudi nešto ovako lijepo? Zar smo postali toliko zatvoreni, nezaintersirani, bez imalo veselja u sebi? Zar smo zaista odlučili podići te zidove u nama?

Mladi koji ovo čitate, nemojte si to dopustiti, krećite se, družite, uživajte usprkos pojedinim okolnostima! Život se sastoji i od problema, ali bolje ćete ih rješavati ako ste aktivni. I ako imate prijatelje da vam pomognu...

U ovoj vam godini želim da hodate kroz život širom otvorenih očiju, puni optimizma i s dozom uzbuđenja.

Ana Parčetić

Čarobni San Diego

La Jolla Cove

8

Već sam pisala o samom *Work and Travel* programu, kao i uzbudljivom putovanju nakon četiri mjeseca napornog rada. Pokušala sam opisati avanture iz San Francisca, Las Vegasa i New Yorka, a kao posebnu i omiljenu destinaciju za kraj izabrala sam San Diego – grad na obali Tihog oceana (Pacifika). Mjesto koje me je očaralo, istinski opustilo i učinilo da ga za samo četiri dana zavolim i zažalim što nije u pitanju boravak od 40 dana... ili godina. Ovaj grad u Kaliforniji nalazi se 190 km južno od Los Angelesa, a smješten je uz granicu s Meksikom. Za razliku od San Francisca, ne bih se bunila da živim u San Diegu, gradu u kojem imaš osjećaj da je sve u redu i da problema nema.

Veličanstvene plaže

Rezervirale smo smještaj preko *Airbnba* kod čovjeka koji živi sam s ogromnim psom. Kućica je bila veoma slatka, a nalazi se blizu jedne od plaža koje služe samo za gledanje i surfanje tako da je nama kratko poslužila. Jedna od njih jest i veličanstvena La Jolla Cove plaža koja je prepoznatljiva zbog različitih stijena, ogromnih valova, zapanjujuće plave boje oceana

i morskih lavova koji mirno poziraju. Zaista nevjerovatan prizor, pa tako mnogi sjede na ogradici, uživaju uz zvuk nemirnih valova, pokoji Sunčev zrak uz neprestano fotografiranje spomenute divote. Iako je to sve bilo očaravajuće, bile smo željne kupanja i sunčanja nakon snježnog i hladnog Kolorada, pa smo tako vozača *Ubera* zamolile da nas odveze do plaže u kojoj postoji mogućnost da se okupamo. I tako stižemo do *Pacific* plaže, koja, kako kažu, ima najviše studenata i barova i iako se dosta razlikuje od onih veličanstvenih plaža za gledanje – nama je odgovarala. Ne očekivajući preledenu vodu, dugo smo dvojile ući i šokirati se tom temperaturom, ali avanturistički duh je prevladao i mi smo utrčale u vodu sa sve vriskom. I smijehom. Pa onda skačeš bez prestanka, dok ne shvatiš da voda i nije toliko strašno hladna... ili se samo tješiš. Gužve u tom razdoblju nije bilo, samo turista koji se sunčaju, lokalaca koji projure biciklom ili skateboardom na stazi između pješčane plaže i poredanih restorančića i kafića. Omiljeni nam je bio onaj popularan, a običan – meksički što ti u jednoj časi (od pola litre) donese *margaritu* koja upotpuni doživljaj.

Osim dobre zabave i relaksacije, na *Pacific* plaži također se može doživjeti najljepši zalazak Sunca u životu.

Plaža Pacific

Balboa park

Panda, koala i hipo

Osim divnih plaža, koje jesu jedan od zaštitnih znakova ovoga grada, posjetili smo i jedan od najpopularnijih ZOO vrtova u Americi gdje sam imala priliku prvi put vidjeti pande, koale i ogromnog hipoa (nilskog konja). ZOO vrt je opremljen tako da zbilja imaš osjećaj da si u njihovom domu, okružen drvećem, cvijećem, visokim i drugačijim travama koje ti se neprestano nalaze na putu. Kada smo ušle u vrt, prvo nas je dočekaao autobus koji nas je pritom odvezao u obilazak cijelog vrta, a nakon toga smo sve samostalno prešle pješice. Vidjele smo i flamingose, pingvine, lavove, majmune raznih vrsta, kao i još mnogo toga što je učinilo da se u vrtu zadržimo nekoliko sati, što uopće nije puno s obzirom na to da se preporučuje cijeli dan za obilazak ove ogromne džungle! San Diego je također poznat i po bogatom *Sea Worldu*, koji nažalost nismo stigle posjetiti.

Balboa park i Coronado

Za razliku od drugih gradova koje smo posjetile u Americi, San Diego je grad prirode koja neprestano oduševljava pa smo tako posjetile i Balboa park koji je sačinjen od raznih fontana, vrtova, staza za šetnju, hodnika, vrtova i džunglica u kojima se tijekom šetnje mogu vidjeti vjeverice i ptice raznih vrsta. Osim toga, ovaj park je bogat muzejima i kazalištima.

Također smo bile na otoku Coronado koji je jedno »čisto savršenstvo« i spona magične prirode sa sjajno uređenim gradom. Dok smo šetale, bila je neka proslava na plaži i stvarno je bilo onako kao što gledamo u filmovima: svi igraju, i mladi i oni malo stariji, jedu, dok Sunce polako zalazi muzika se sve glasnije čuje, a svjetiljke u obliku lopte polako dolaze do izražaja. U

nama je postojala želja da upadnemo na zabavu, jer nitko ne bi ni primjetio, ali ono odraslo u nama nam nije dopustilo. Iako restorani izgledaju veoma bogato, nismo očekivale da će na primjer obična *cezar salata* biti 40 dolara, ali dobro što sad, kako ono kažu: *jednom se živi!*

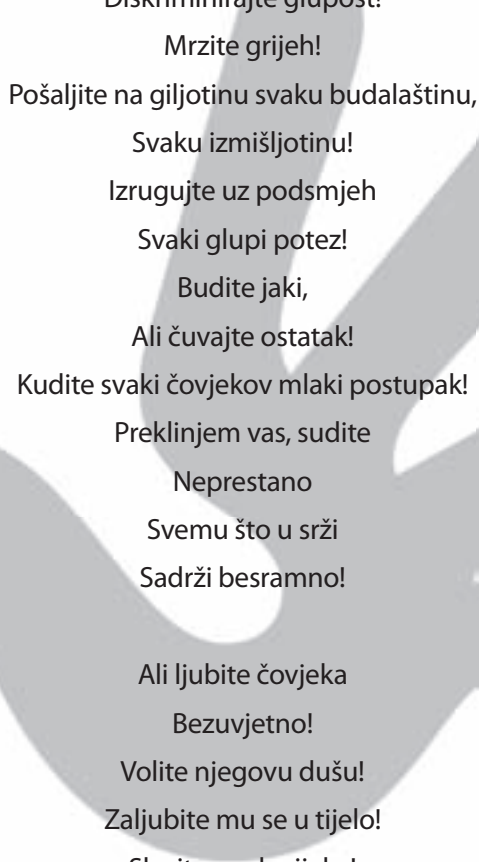
Sumiranje dojmova

Jedne večeri smo otišle u centar iliti Stari grad i oduševile se nekom finoćom koju ljudi imaju u sebi. Grad za mene, pomislih opet. Centar je uređen, čist, pun kafića, različitih restorana, na nekom posebnom nivou. Ako odeš u drugi dio grada, moći ćeš uživati u koktelima i kafiću za mlade, a ako odeš malo dalje dočekat će te i noću otvoreni zabavni park s vrtuljcima i raznim čudima na koje, barem ja, ne smijem niti se usudim sjesti, ali sam se zato usudila uzeti sladoled *One cookie dough* dok su se supu(a)tnice **Jelena** i **Tanja** vrtjele bez prestanka. Također smo prvi put jele u *Denisu*, američkom poznatom lancu restorana i shvatile kako je bolji i onaj meksički i talijanski i indijski. Sprijateljili smo se s *Airbnb* domaćinom koji nam je pomogao i kada nam je u posljednji čas otokazan autobus za Las Vegas (avantura no. 457937). Posljednje večeri, nakon Coronadoa, uputile smo se k sljedećoj destinaciji sumirajući dojmove. Ja sam bila oduševljena, s tamnijim tenom, osmijehom na licu i punom memorijom. Najljepši zalazak Sunca i dodir s oceanom, najhladnijom vodom u koju sam do sada ušla. Nevjerojatne životinje u ZOO vrtu. Magične plaže i prizore koji vjerojatno ostaju za cijeli život. Dok sumiramo dojmove, shvaćamo da smo vidjele možda samo trećinu San Diega i da sljedeći put ostajemo nekoliko dana/godina (šalim se, mama) duže.

Kristina Ivković Ivandekić

Razumjeti, a ne suditi

Osudite čovjekovu lošu odluku,
Zlu namjeru,
Neispravnu logiku!
Osudite na pakao
Njegovu krivu ideologiju!
Budite strogi prema zlobi!
Diskriminirajte glupost!
Mrzite grijeh!
Pošaljite na giljotinu svaku budalaštinu,
Svaku izmišljotinu!
Izrugujte uz podsmjeh
Svaki glupi potez!
Budite jaki,
Ali čuvajte ostatak!
Kudite svaki čovjekov mlaki postupak!
Preklinjem vas, sudite
Neprestano
Svemu što u srži
Sadrži besramno!

Ali ljubite čovjeka
Bezuvjetno!
Volite njegovu dušu!
Zaljubite mu se u tijelo!
Slavite ga dovijeka!
Cijeloga ga u milosti umijte!
Čovjeku ne sudite...
Ne,
Čovjeka razumijte!

Otići ili ostati

Budim se na trosjedu u dnevnoj sobi svog skromnog stana. Dan je već bio na izmaku. U ovo doba godine noći postaju hladnije. Čini mi se da me je to i probudilo.

Tišina je. Koračam bosim nogama ka kuhinji s namjerom da uzmem šalicu kave. Zatim odlazim do balkona umotana u crvenu dekicu koju sam dobila od majke za Božić prije mnogo godina. Hladan vjetar mrsi mi dugu kosu. Pogledi mi lutaju ulicama grada. Nebo je poprimilo nekoliko nijansi žute i crvene boje. Jesen je, definitivno, moje omiljeno godišnje doba. Običnim kalendarima mjerimo vrijeme, ali oni ne mogu izmjeriti čežnju i nedostajanje. Jesen mi je nudila prostor za skladištenje tananih osjećanja. Ovako miljama daleko i oceanom razdvojena od svoje obitelji nedostajanje je bilo neizmjerljivo. Tišinu mi prekide dječji glas. Naginjem se preko ograde i vidim dječaka predškolskog uzrasta kako neutješno plače. Pored njega kleči žena. Čini mi se da mu je majka. To me potakne da potražim kutiju s uspomenama iz djetinstva. Bila je pomalo prašnjava i smještena u neprimjetni kut stana. Upravo to ljudi obično rade i s uspomenama u svojoj glavi. U trenutku kada sam je otvorila, više nisam bila u svojoj dnevnoj sobi, već u svom rodnom selu. I nije bila tišina. Svugdje okolo čuje se smijanje djece. Tamo negdje, baka, tako zdrava i nasmijana kuha božićni grah i mijesi lakumice za petoro svojih unučića. Cijela nam kuća miriše na hranu i radost. Mama i tata se prepiru oko boje ukrasa za božićnu jelku. A nama – djeci, je tako svejedno. Krišom ih posmatramo i kikoćemo se. Onda nam je palo na pamet da pišemo pismo Djedu Božićnjaku. Samo je starija sestra znala pisati, a mi ostali smo žvrljali po papiru i bili uvjereni da pišemo pravo pravcato pismo. Jedna malena suza spustila se niz moj obraz i vratila me u stvarnost.

Bijaše ta moć sjećanja poticaj da kupim avionsku kartu... u jednom pravcu. I tako sam između otići ili ostati izabrala ono treće – vratiti se.

Dragana Štetaković, 4. f, Gimnazija Svetozar Marković, Subotica

ZARA LARSSON

FOTO: livenation.fi

Kako je kuhanje postalo *IN*?

Kuhanje me nikada nije zanimalo. Štoviše, o kuhanju sam aktivno počela razmišljati (i prakticirati ga) nakon završetka fakulteta. Unatoč činjenici da sam se nakon treće godine fakulteta iz studentskog doma preselila u stan, studentska menza je i dalje bila moj glavni izvor prehrane. Na kuhanje sam gledala kao na dodatnu obvezu koja bi mi oduzela dragocjeno vrijeme kojeg mi je uvijek manjkalo. Završetkom fakulteta (i gubitkom prava na prehranu u studentskoj menzi) suočila sam se sa sljedećom situacijom: mogu jesti po restoranima i tako potrošiti više od pola plaće na hranu svaki mjesec ili naučiti kuhati, te posljedično plaću trošiti na razuman način. Odabrala sam drugu opciju.

Kao prava pripadnica generacije milenijalaca, upute za kuhanje sam, dakako, potražila na društvenim mrežama. I imala sam što i vidjeti: bezbroj blogova, vlogova, uputa u formi sličica, kuharskih trikova o najefikasnijem načinu rezanja luka i slično. Bila sam više nego zadovoljna svojim otkrićem. Nakon nekoliko tjedana vježbe shvatila sam na vlastitoj koži da kuhanje ne mora biti sinonim za gubljenje vremena pred šporetom. Kuhanje doista može biti zabavno. Tada sam se sjetila **Jamieja Olivera**, ujedno i prvog *celebrity* kuhara za kojeg sam čula u životu, koji s nevjerojatnom lakoćom ni iz čega napravi slastan obrok.

Kuharske zvijezde

Jamie Oliver, naravno, nije jedini *celebrity chef* koji je svojim znanjem i vještinama privukao milijunsku publiku i ostvario isto toliku zaradu. Isto to je uspjela i **Nigela Lawson**, **Anthony Bourdain**, **Gordon Ramsay** te mnogi drugi. Njihove televizijske emisije su uvijek bile praćene serijom tematskih kuharica koje su se prodavale u tren oka. *Celebrity chef* je tako zauzeo svoje mjesto pod *show business* suncem. Kuharske emisije su vremenom dobile svoju inačicu u vidu kuharskog *reality showa*, što je, također, doživjelo veliku slavu i prihvaćenost od publike. Usudila bih se reći da je Gordon Ramsay najveća *reality show* kuharska zvijezda današnjice.

Malo je reći da sam se iznenadila kada sam saznala da i njegova kći ima emisiju o kuhanju za djecu.

Specijalizirani kanali

Unatoč izvandernom uspjehu, epizoda emisije o kuhanju koja traje 30 do 40 minuta polako gubi svoju publiku. Vremena se mijenjaju, tehnologija napreduje, a televizija kao medij gubi svoju publiku. Kulinarska scena se preselila na *youtube*, *instagram* i *pinterest*. Sva otkrića o kojima sam na početku pisala otkrila sam uz pomoć ove tri društvene mreže. Na *youtubeu* se mogu naći kanali s kratkim video isječcima koji u nekoliko minuta objašnjavaju cijeli postupak pripreme određenog jela. Kanali su često specijalizirani za određeni tip svjetske kuhinje ili su pak fokusirani na jednostavna ili ona manje jednostavna jela. Na *instagramu* sam počela pratiti nekoliko profila specijaliziranih za zdravu ishranu koja obiluje povrćem. Ono što mi se najviše sviđa kod kuhanja uz pomoć *instagrama* je interaktivnost. Autor/ica profila gotovo uvijek odgovori na upit koji ostavite u komentaru. *Pinterest*, moja omiljena društvena mreža, obiluje fotografijama koje sadrže poveznicu za tekst. U praksi, što se kuhanja tiče, to izgleda ovako: fotografija prikazuje jelo, a jednim klikom na link otvara se recept za isto. Fotografije često znaju prikazivati i jelo u određenim fazama pripreme kako bi amaterkama poput mene cijeli proces bio jasniji.

Sve napisano otkrivala sam postupno proteklih godinu dana. Kuhanje nije samo jedan od kućanskih poslova. Kuhanje zahtijeva strast i volju. Kuhanje nije posao koji radiš jer ne možeš naći »bolji«. Kuhari se često godinama školuju. Neki to nauče u hodu. Nema pravila. Ipak, ono što želim reći je sljedeće: ne moramo svi biti pravnici i liječnici i imati doktorat i magisterij. Svijetu fali ljudi koji će od »jednostavnih« poslova napraviti umjetnost. Ako je ova rečenica zvučala pretenciozno, evo jedne prizemnije: radite što volite i budite svoji u tome.

Nevena Balažević

Sakupljač narodnog blaga

Ove godine navršava se 125 godina od rođenja, odnosno 60 godina od smrti velikog sakupljača narodnog blaga bunjevačko-šokačkih Hrvata **Ive Prčića** (1894. – 1959.), koji je svojim neumornim književnim i javnim radom ostavio trag ne samo u svojoj rodnoj Subotici, nego i šire. Poslije Prvog svjetskog rata igrao je znatnu ulogu u nekoliko hrvatskih društava. Pridonio je proširenju omladinske organizacije hrvatskog katoličkog *Orla*. Bio je aktivan član humano-prosvjetnog odbora *Subotičke matice*, predstojnik Dijecezanskog katoličkog narodnog saveza, te član proširenog gradskog savjeta. Bio je jedan od najagilnijih radnika prvog hrvatskog književnog društva *Alfe* u Subotici, koja mu je objavila više popularnih brošura od kojih vrijedi izdvojiti: *Budite svijesni katolici*, *Tmurni i vedri dani*, *Našim šorom*, *Muka Isusova*, *Sveta noć*, *Ezopčice* itd.

Novine i kalendar

Umnogome je pridonio hrvatskom katoličkom novinarstvu i kalendarstvu u Bačkoj. Od 1920. do 1928. bio je glavni urednik *Subotičkih novina*, koje su neko vrijeme nosile naziv *Hrvatske novine*. Nakon prestanka uređivanja ovog tjednika, ostao je njegovim vjernim

suradnikom, uređujući neko vrijeme njegov književni prilog *Kolo mladeži*. Jedini bunjevačko-šokački kalendar *Subotička Danica* – iza jerozimske *Danice* najstariji hrvatski kalendar uopće – ima zahvaliti svoj poslijeratni opstanak upravo Prčiću. Naime, preuzevši njegovo uređivanje u najteža vremena, uspio ga je ne samo održati nego i postaviti u red najboljih hrvatskih katoličkih kalendara. Kao pravi almanah svake godine donosila je pučkim stilom pisane pjesme, pripovijesti, ozbiljne i poučne članke, narodne pjesme, poslovice itd. Bila je jedino štivo hrvatskih salašara u Bačkoj, a Prčićeva je zasluga u tome što ju je uspio popularizirati.

Sakupljački rad

Neumorni i marljiv sakupljač narodnog blaga, zabilježio je veliki broj narodnih pjesama, priča, zagonetaka i poslovice. Veći broj narodnih pjesama objavio je u *Narodnom blagu Blaška Rajića*, zatim u kalendaru *Subotičkoj Danici*, *Hrvatskoj Straži* itd. Godine 1939. izdao je *Bunjevačke narodne pisme*, koja predstavlja rezultat njegovog 30-godišnjeg marljivog rada. Sadrži 250 pjesama, u kojima »čitamo našu staru povijest, sve tuge i radosti, borbe, želje i nadu naših predača«. Pjesme je razdjelio u šest ciklusa: *Pobožne*, *Dičije*, *Korizmene*, *Kraljičke*, *Svatovske* i *Groktalice*. Osim bunjevačkih pjesama, bilježio je i šokačke koledarske pjesme iz Dušnoka. Njegove pučke pripovijesti većinom se tiču života bunjevačkih Hrvata. Pisane su čistom ikavicom kakva se govorila na salašima i to im daje posebnu vrijednost. Jasnog i lakog stila, rado su čitane. Osobito uspješnom se pokazala njegova novela *Čudnovata žica*, koja je našla mjesto u drugom godištu uglednog zagrebačkog književnog almanaha *Selo i grad*. Rado je čitana i njegova crtica *Žalosne materice*, koju je donio kalendar hrvatskog književnog društva sv. Jeronima *Danica*. Godine 1938. izdao je pučki igrokaz *Bunjevački narodni običaji*, gdje je prikazao običaje u sedam slika: *Sigre*, *Kraljice*, *Dožerjanca*, *Rakijera*, *Svatovi* i *Materice*. Potpisujući se raznim pseudonimima, najviše s **I. P. Jablanović**, dugo vremena je ostao nezapažen.

Napomena: Tekst je priređen na temelju članka *Iz novine književnosti bačkih Hrvata* objavljenog u izvanrednom izdanju *Subotičkih novina* 15. kolovoza 1936. i članka **Matije Evetovića** *Sakupljači narodnog blaga kod bunjevačkih Hrvata* objavljenog u božićnom broju *Hrvatske riječi* iz 1945. godine.

Vladimir Nimčević

Vježbanjem i do boljih ocjena

Novo istraživanje dokazalo je da tinejdžerima bavljenje sportom može pomoći u postizanju boljih ocjena u školi. Adolescenti koji se redovito bave umjerenom ili intenzivnom tjelovježbom imali su dugoročna poboljšanja u svojim školskim postignućima, izvijestio je britanski časopis *Journal of Sports Medicine*. »Naše istraživanje sugerira da je učinak tjelesne aktivnosti vrlo velik«, izjavio je **John Reilly**, profesor fizičke aktivnosti i znanosti o javnom zdravlju na Sveučilištu Strathclyde u Velikoj Britaniji. Istraživanje se provodilo tijekom nekoliko godina, na uzorku od oko pet tisuća djece rođene u Velikoj Britaniji između 1991. i 1992. godine. Kada su djeca napunila 11 godina, njihove dnevne razine tjelesne aktivnosti mjerene su pomoću akcelerometra kroz tri do sedam dana. Taj uređaj, slično kao što pedometar prati korake, bilježi prosječno vrijeme unutar kojeg su djeca vježbala. Prosjek za dječake je 29 minuta dnevno, a za djevojčice 18 minuta dnevno.

Centri za kontrolu i prevenciju bolesti u SAD-u preporučuju da djeca sudjeluju u tjelesnim aktivnostima 60 minuta ili više dnevno, što uključuje

aktivnosti koje jačaju mišiće i kosti najmanje tri dana tjedno.

»Stvarna razina dnevne tjelesne aktivnosti u dobi od 11 godina bila je prilično niska«, primijetila je Reilly. Učenicima su testirali znanje u dobi od 11 do 13 godina, te ponovno kad su imali 15 ili 16 godina. Testovima su procjenjivali njihove sposobnosti na području engleskog jezika, matematike i znanosti. Rezultati su pokazali da što je češće dijete sudjelovalo u umjerenj ili intenzivnoj fizičkoj aktivnosti, tim su im bili bolji rezultati prilikom testiranja na području sva tri predmeta. Za djevojčice su rezultati u znanosti najviše povezani s vježbanjem.

Kada su ponovno provjerili ocjene učenika kad su navršili 13 godina, njihove ocjene još uvijek su bile povezane s tim koliko su se bavili vježbanjem u dobi od 11 godina. U vrijeme kad su napunili 16 godina, svako povećanje tjelesne aktivnosti za dječake od 17 minuta dnevno, povezuje se s poboljšanjem rezultata na ispitima. Svakih dodatnih 12 minuta dnevnog povećanja vježbanja za djevojčice povezuje se s boljim rezultatom, osobito u kategoriji znanosti.

(www.teen385.com)

TINEJDŽERI i zaljubljenost

Tata je tresnuo vratima i poručio mami kako je ona za sve kriva i sad već pol sata više ono svoje 'da se njega slušalo kad je govorio da se ne može djecu pustiti da rade što žele'. ... Mama plače što i nije neka novost jer mama uvijek plače. Ana također plače no, to jest novost jer se posljednjih mjesec dana, ako bi uopće izašla iz sobe, uglavnom svađala.

Eto, tako nekako je izgledalo nedjeljno popodne kod Jurićevih. Inače, vani je bio lijep jesenski dan, počela je škola, završilo je ljetovanje a Marko, Anin prvi 'pravi' dečko, odlučio se prebaciti na studij u Beograd. Iznenada je udaljenost između Sombora i Beograda izgledala kao nepremostivi jaz. I tako je nekako sve počelo...

Kada su saznali da ima dečka (onako prvog pravog, stalnog dečka) mama je bila presretna, a tata... tata je bio nešto manje presretan. Odnosno, recimo da nije bio previše nesretan. Kada je upoznao Marka, malčice se opustio, ali samo malčice. Ana je bila u oblacima, život je dobio smisao, Marko joj je bio sve i više od toga. Ana je završavala srednju, on

upisao prvu godinu faksa, iza sebe su imali *naj* ljeto ikada. I taman kad su i tatina pitanja o izlasku prestala ličiti na policijsko ispitivanje a mama prestala sa savjetima o sigurnom seksu koji su bili pisani negdje u prošlom stoljeću, Marko je odlučio odseliti. Za Anu je to bio apsolutni smak svijeta i ni tatine propovijedi ni mamin plač nisu pomagali.

»Love on the brain«

Zaljubljenost i prva ljubav u adolescentskom razdoblju su iznimno snažna iskustva kojih se često sjećamo cijeloga života. Slično poput prijateljstva koje je tinejdžerima vrlo važno (znate koliko vremena provode s vršnjacima) tako i zaljubljivanje zadovoljava jednu od temeljnih ljudskih potreba – pripadanje drugom ljudskom biću. Kod mladih osoba nema veće vrijednosti ni prioriteta. Zbog promjena koje prolazi adolescentski mozak nositi se s emocijama predstavlja im veliki izazov, no nositi se sa zaljubljenošću pa onda još i s bolom zbog raskida veze za adolescenta je jedva podnošljivo.

Ako tomu dodamo da adolescenti nemaju tako veliko životno iskustvo kao odrasli, jasno je da je roditeljima teško razumjeti koliko je ta ljubavna bol jaka, a adolescentu se često čini da su mu roditelji grubi, da ga ne razumiju ili da im nije stalo jer ga tješe rečenicama poput: »Ma bit će to sve OK, bit će još djevojaka« ili »Nije on jedini na svijetu, brzo ćeš upoznati nekog drugog« i slično.

Važna uloga roditelja

Važno je da roditelji budu svjesni tih razlika te da pokušaju razumjeti na koji način njihovo dijete doživljava ono što mu se događa. Gledajući bol djeteta roditelji se često osjećaju vrlo nemoćno, nesretno jer u stvari – osim utjehe i razumijevanja u situacijama slomljenog srca nemaju što drugo ponuditi djetetu da mu bude bolje. Iako se čini da adolescentima roditelji više nisu važni ni potrebni i da im roditelji više ne predstavljaju izvor sigurnosti, u situacijama poput opisane adolescent često sigurnu luku traži upravo u roditeljima. Osim da budete uz njih, važno je i znati kako na odgovarajući način pružiti im podršku i pomoć. Odrasli, poučeni vlastitim životnim iskustvom često pribjegavaju logičnim pojašnjenjima poput: »Pa nije on jedini dečko na svijetu« ili »Moći ćete se i dalje vidati samo ne tako često« i slično. Takvi odgovori, iako dobronamjerni, ne umanjuju bol koju adolescent osjeća i ono što mu treba jest empatija i razumijevanje. Kako empatički reflektirati možete naučiti iz suvremene literature a neke od knjiga koje to odlično objašnjavaju jesu i *Disciplina bez drame* **Daniela J. Siegela** i *Tine Payne Bryson* i *Oluja u mozgu – snaga i svrha tinejdžerskog mozga* Daniela Siegela.

Marina Balažev,
specijalizantica Transakcijske analize

SKIJANJE U LES DEUX ALPES

Zimski broj *KUŽIŠ?!*-a koji obilježava vrijeme poslije blagdana i zimskih odmora pravo je vrijeme za skijašku reportažu iz Les Deux Alpes, iz francuskih Alpa. Naš sugovornik i odnedavno i skijaš je **Matiša Dulić** iz Đurđina. On nam, među ostalim, pojašnjava kako stići do te destinacije, kakve su staze te koji su za početnike ključni izazovi ovog zimskog sporta...

»Nikada ranije nisam išao na skijanje, ali me je ove godine pozvala prijateljica. Ona već dugi niz godina odlazi na skijanje, a s već uhodanom ekipom ide nekoliko godina. Njen poziv sam rado prihvatio, htio sam vidjeti francuske Alpe, a odgovaralo mi je i vrijeme odlaska, početkom siječnja, jer sam tada slobodan. S obzirom na to da volim nova iskustva i privlače me avanture, lako smo se dogovorili«, priča naš sugovornik.

Put i smještaj

Matišina ekipa je putovala jednim putničkim kombijem i jednim osobnim automobilom.

»Potrebna vam je međunarodna vozačka dozvola. Nigdje nam ju nisu tražili, ali takvi su propisi. Naša putanja bila je sljedeća: Mađarska, Slovenija, Italija i na kraju Francuska. Krenuli smo navečer 3. siječnja, kako bismo ujutro stigli u Veneciju i ondje proveli dan i prenoćili. Do Venecije ima 800 kilometara, a odande do odredišta još 600. Sutradan ujutro nastavili smo put Francuske. Ovaj odmor dobro nam je došao. Na odredište smo stigli 5. siječnja oko 17 sati. Usput smo svratili i u jedan outlet centar u blizini Milana«, kaže Matiša.

U visokim Alpima

Les Deux Alpes nalazi se na 1.650 metara. Jedno je od najviših francuskih skijališta, nalazi se u *Haute Alpama* na jugoistoku Francuske. U sklopu skijališta ima najveći skijaški ledenjak u Europi. Skijalište je na visini od 1.250 do 3.568 m/nv i ima oko 220 km uređenih

staza te također idealne uvjete za *freeride* (slobodnu vožnju).

»Bili smo smješteni u apartmanima koje smo rezervirali preko jedne subotičke agencije. Apartman za 6 ljudi koštao je 250 eura po danu. U vezi s opremom preporučamo da ju iznajmite u Srbiji. Za one koji nisu ranije išli na skijanje, osnovnu opremu čine: pancerice (cipele za skijanje), skije i štapovi. Ono što vam je također potrebno su naočale i kaciga, kao i skijaška jakna i hlače (važno je da su nepromočivi). Ski pass (propusnica za pristup stazama) rezervira se agencijski skupa sa smještajem i uračunata je u cijenu«, priča Matiša.

Staze i ostalo

Ski staze su, kako kaže, vrlo uređene, ima ih različitih duljina. Postoje 4 vrste: zelene, plave, crvene i crne. Zelene su za početnike, plave su standardne, crvene i crne su za iskusne skijaše. Mjesto je malo i nalazi se unutar skijališta, te se brzo i lako pristupa stazama. Do početka staze možete se prevesti na više načina, u ovisnosti od vrste staze. Načini prijevoza su: pokretne trake, sidra, žičare i gondole, a na visini od 3.200 metara do 3.400 metara prevozite se metroom. Skijalište je također poznato i po mnogima najtežoj crnoj stazi u Europi (*Grand Colouire*) kojoj je početak na 2.813 a kraj na 2.400 metara.

Les Deux Alpes je poznat i po bogatoj ugostiteljskoj ponudi. Ima velik broj restorana, barova, disco-clubova, kina...

Za Matišu je ovo bilo prvo ski iskustvo: »Prvi dan mi je prijateljica, dugogodišnja skijašica, pokazala osnove, a naredna dva dana sam promatrao učitelje skijanja s polaznicima i iskusnije skijaše i vježbao sam na zelenim stazama. Nakon mnogo padova, mislim da sam svladao tehniku. Do posljednjeg dana skijao sam s ostalim iskusnim skijašima iz Subotice, ne zastojući. Skijanje mi se uistinu svidjelo i pronašao sam se u ovom sportu. Ovom dojmu pridonosi i ljepota prirode francuskih Alpa pod snijegom. Veselim se idućoj skijaškoj avanturi«.

Klara Dulić

Vječno pitanje dobrog u ljudima

Izuzetan sitcom britkog humora, *The Good Place* čiji je kreator **Michael Schur**, inače autor i sitcoma *Parks and Recreation*, ovoga puta kreirao je izuzetnu komediju, koja svojim dijalogom može parirati dobrim *screwball* komedijama, kakve je nekada Hollywood stvarao.

Naime, na samom početku prve epizode, glavna junakinja Eleanor Shellstrop (famozna **Kristen Bell**), umre i po riječima Michaela (**Ted Danson**), jednog od starješina, započinje zagrobni život u *The Good Place* (Mjestu za Dobro). Michael saopštava Eleanor da je umrla, govori joj o njezinom životu koji je posvetila služenju dobrom i saopćava joj kako čak ima i srodnu dušu s kojom joj je sreća garantirana. Eleanor upoznaje Chidija (**William Jackson Harper**) koji je profesor filozofije, isto poginuo na bizaran način kao i Eleanor. Tijekom

Naime, Eleanor isprva otkriva Chidiju da ona nije dobra osoba i ispovjeda mu kako sve što Michael misli o njoj nije istina. Naime, Eleanor je *white trash* djevojka iz Arizone i ne može se sjetiti je li ikada u životu učinila išta dobro. Ubrzo Chidi otkriva kako i sam ima tajnu, kao i Tahani ali i Jason, njezina srodna duša s kojom se opsesivna Tahani nikako ne može spojiti zbog čega pati. Kako su sve bliži i kako postaju sve bolji ljudi, mučeći se u tom sada već rajskom paklu, Eleanor shvaća: *The Good Place* je *The Bad Place* i Michael ih je slagao.

Obvezna lektira

Tri sezone serije, koliko je prikazano, bave se pitanjem dobrog u ljudima u *screwball* maniri čemu, kada je u pitanju kvaliteta, dolazi iz svakog sektora. Nevjerojatan scenarij, izuzetni glumci, vrcavi zapleti koji i odlična režija – čine ovaj sitcom obaveznom lektirou.

Što znači biti dobar čovjek, što znači nadvladati ego i živjeti u ljubavi i miru – samo su neka od pitanja koje serija *The Good Place* postavlja na izuzetno duhovit i maštovit način propitujuću svaku verziju mentalnog koncepta i sadržajem i realizacijom. Zbog odlične forme, *The Good Place* zrači neodoljivim šarmom, nasmijava do suza i u isto vrijeme govori o pitanju života i smrti načinom

koji mainstream kultura još nije potpuno prihvatila. Zbilja izuzetan spoj *trash* elemenata i izuzetnog glamura kojim serija odiše, najviše zbog neodoljive Tahani koja je opsjednuta novcem i slavom, te iako je u raju, sve vrijeme pati zbog toga.

Vrlo brzo ispostavlja se kako svatko od njih živi u dizajniranom paklu, po uzoru na zabavne parkove poput Disneylanda u čijem je centru najgora osobina njihove ličnosti koju su nosili kroz život. Tahani je lažna filantropica, Janson je sitni diler i DJ amater s Floride, a Chidi profesor filozofije koji je bio toliko neodlučan, što ga je naposljetku i ubilo. Dok se pokušavaju osloboditi pakla i pobijediti Michaela, propalog arhitekta pakla, Eleanor, Chidi, Tahani i Jason postaju bolji ljudi te zajedno s Michaelom pokušavaju doći do boljeg mjesta. Međutim, stvar postaje još bolja kada i demon kakav je Michael, počne činiti dobro i prvi put osjeti što to znači biti čovjek u pravom smislu te riječi.

Dejan Prčić

prvog dana boravka na Dobrome mjestu, Eleanor postaje sve zbunjenija i nervoznija, iako to pokušava sakriti od svih. U susjedstvu tog malog raja, stanuju i Tahani Al-Jamil (**Jameela Jamil**) i Jason Mendoza (**Manny Jacinto**) njezina srodna duša. Pored njih, jedna od glavnih junakinja ove izuzetno maštovite serije je i Janet (**D'Arcy Carden**), inače robot kojeg je stvorio arhitekt rajskog mjesta Michael.

Tajne i obrti

Izuzetnim scenarijskim rukopisom i podjednako dobrom realizacijom, sitcom *The Good Place*, osvaja nakon samo nekoliko minuta. Začudnost proizilazi iz odlične komedije koja sve vrijeme ima trilerski prizvuk, čime autor veoma koketira načinom režije. Prva sjezona puna je nevjerojatnih obrta, ali zaplet u drugoj sezoni dobiva potpuno drugačiju dimenziju.

(Ne)udobna moda

Često (ne uvijek) kada kažemo riječ »moda«, pomislimo na nešto što je čudno, neudobno, nepraktično. Ovdje ne govorimo o visokoj modi koja jest čudna neudobna i nepraktična, nego o svakodnevnom odjevnom kombinacijama. Te riječi su se zaista ranije mogle vezati i za svakodnevnu modu kao na primjer kasnih 90-ih i 2000-tih.

Tada je moda bila »što manje to bolje« bilo da je u pitanju proljeće, ljeto, jesen pa čak i zima. Tih godina su posebno popularne bile majice iznad pupka, top majice, plitke traperice, bolero, kratke jakne, mini suknje i špicasta obuća, čizme kaubojke. Sve od navedenog je bilo izuzetno moderno, a isto tako i izuzetno neudobno i nepraktično.

Prije svega majice iznad pupka nije mogao nositi svatko zbog konstitucije tijela. Ali ipak su svi nosili. Također, i ljeti i zimi podjednako, a složiti ćete se svi da zima de-

finitivno nije za majice iznad pupka. Isto tako je bilo i s džemperima, gdje su oni bili debeli, dugih rukava, ali izuzetno kratki. Što je opet moram reći, neudobno i nepraktično.

Fenomen *bolero* se poprilično dugo zadržao na »tronu«, to je odjevni predmet koji služi kao »ogrtač«, koji je izuzetno kratak, a ima rukave. Djevojke su ga nosile uglavnom zimi uz top majice bez rukava, ali on nije imao neku posebnu ulogu da nas zaštiti od zime.

Najgore od svega navedenog, po meni, bile su kratke jakne. Među tinejdžerima tih godina je bilo nezamislivo imati duže jakne. Te jakne jesu bile debele, ali kratke, taman da prekriju leđa, ali već kada sjednete jakna se podigne i tu su »gola leđa«.

Dodajem, da su ispod jakne uglavnom bile kratke majice i nosile su se plitke hlače, sve u svemu – pogubno za zdravlje, ali i to smo preživjeli.

Danas situacija nije takva. Svakodnevna moda je danas praktična. Moderne su duboke hlače, dugačke majice i džempersi, dugačke jakne. Svakako da su moderne i kratke majice, suknje i šorcevi, ali oni se nose ljeti i kada je toplo. Moda je sada usklađena s godišnjim dobima, što ranih 2000-ih nije bilo tako. Svi koji su tada bili tinejdžeri, kao što sam i ja, znaju o čemu pričam, a današnji tinejdžeri imaju sreću što je udobna odjeća u modi, jer bi svakodnevno trpjeli rečenicu »gola su ti leđa!«

Milijana Nimčević

Foto: hearstapps.com
i cloudfront.net

GLAZBENI INTERVJU: Iz principa

Energija jazza i improvizacije

U ovom broju vam predstavljamo zanimljiv subotički jazz bend *Iz principa*, kojega ste mogli slušati uživo na festivalu *Omladina* ili u nekom od lokalnih klubova. *Iz principa* djeluju kao pravo osvježanje, barem za subotičku scenu koja je trenutno ušuškana u sigurnosti neautorskih cover bendova koji vladaju. Oni su i više nego potrebna injekcija nečeg novog. O radu skupine razgovarali smo s jednim od njihovih članova, klavijaturistom/pijanistom **Pavletom Zvekićem**.

KUŽIŠ?! Za početak, što vas je nagnulo k žanru jazza i zašto grupa nosi ime *Iz principa*?

Godine 2016. godine, za vrijeme ljetnog raspusta, svirao sam gitaru na jednom *jam sessionu* zatvorenog tipa u kom je sudjelovao i poznati saksofonist i organizator subotičkog jazz festivala **Jazzik Gábor Bunford Buga**. Od Buge sam uvijek imao veliku podršku i pratio je moj rad još otkad sam počeo svirati klavir. Nakon završetka sessiona, on mi je predložio da okupim ekipu mladih muzičara s kojima bih mogao nastupiti na *Jazziku* 2016. godine. Rezultat njegovog prijedloga proizveo je mjesec dana moje panike zato što sam rekao »da« iako sam tada tek zagrebao površinu jazza, a onda sam pred početak školske godine pronašao pravu ekipu. Bend se sastojao od gitariste **Luke Malka**, saksofoniste **Nikole Spasojevića**, bubnjara **Gorana Biroa**, bubnjara i basiste **Matije Mitrovića**, gratis basiste **Alberta Bačlije** (koga kasnije mijenja genijalni **Máté Bíró**) i mene. Nismo mnogo tragali za imenom. Dovoljna je bila jedna žurka kod Nikole, saksofonista, gdje sam konstantno odbijao alkohol i na pitanje zašto to radim odgovarao s dvije riječi – *iz principa*. Tu frazu smo počeli koristiti kao izgovor za svaki banalni postupak i to je jednostavno ostalo ime benda i jedne pjesme. Nastup je prošao izuzetno uspješno i odlučili smo da se želimo ozbiljno posvetiti bendu. Rezultat toga je

velika količina autorskog materijala te uspješnih spontanih, klupskih i festivalskih svirki.

KUŽIŠ?!: Kako nastaju vaše pjesme, odnosno jesu li one djelo pojedinca ili grupe?

Naše stvari nastaju tako što svirajući zajedno spontano uređujemo ideje pojedinaca. Sve se svodi na energiju i improvizaciju. Zahvaljujući tome se jako dobro poznamo i međusobno smo potpuno otvoreni.

KUŽIŠ?!: Koji je trenutni status benda? Koliko znam, neki članovi ne žive više u Subotici...

Trenutno smo bend koji svaki put slavi kada je u prilici svirati. Naš bubnjar studira u Novom Sadu, saksofonist i nekadašnji basist studiraju u Nizozemskoj, a aktualni basist, gitarist i ja smo opsjednuti svojim privatnim projektima. Zato su skoro sve naše probe i svirke u posljednje vrijeme ispunjene pozitivnom energijom. Zapravo, probe su više ispunjene greškama, ispadima svakoga od nas i izbacivanjem pola repertoara u nadi da će nas izvući improvizacija... Ali, definitivno stoji ono što sam napisao za svirke!

KUŽIŠ?!: Ti si bio jedan od organizatora Youth Jazz And Rock festivala koji je održan prošlog ljeta na Paliću. Planirate li ga možda i za ovu godinu?

Youth Jazz & Rock Festival je nastao u cilju da mladima ponudi festival s kvalitetnim programom na kom također nastupaju isključivo mladi. Na ovaj način smo željeli skrenuti pažnju našoj generaciji na izuzetne talentirane mlade muzičare i dati im priliku da se s njima osobno upoznaju, razmijene iskustva, pa čak i da nastupaju s njima. Dogodilo se upravo to – gomila pozitivne energije i inspiracije, s tim što su se i prodale skoro sve karte što zaista nismo očekivali. Naravno, festival organiziramo i ove godine. Za sada ću samo najaviti da ove godine očekujemo jednog od najboljih fusion jazz gitarista na Balkanu. Uskoro će biti dostupne i sve druge informacije.

Ivan Benčik

Ana Never u Subotici

Ana Never je peteročlani instrumentalni post rock bend iz Subotice. Kada je 2010. *Studio 11* u Subotici napravljen, bili su prvi bend koji je tu snimao. Jedan od bendova koji je tu od početka i evo sve do pred kraj rada studija (na ovoj adresi). Tim povodom sutra (subota, 26. siječnja) najavljena je njihova svirka u *Studiju 11*. Početak je u 22 sata.

Hornsman Coyote u Lazinom teletu

Povodom obilježavanja rođendana legendarnog reggae glazbenika **Boba Marleya** (1945. – 1981.), u četvrtak 7. veljače, Hornsman Coyote Soundsystem će održati koncert u novosadskom pabu *Lazino tele*. Početak je u 22 sata, a publiku će prije i poslije Hornsman Coyote nastupa zabavljati Selecta Martinees svojim reggae/dub DJ setom.

22

Haiku Garden u SU i NS

U okviru svoje regionalne turneje koja obuhvaća 11 koncerata u 6 država, slovenski shoegaze bend Haiku Garden nastupit će u Subotici (8. veljače) i Novom Sadu (9. veljače). Subotički koncert bit će održan u *Studiju 11* (21 sat), a u Novom Sadu nastupaju u klubu *Dom b-612* (22 sata). Mladi bend četvorice prijatelja iz Ljubljane stvara i izvodi glasnu, sanjivu i gitarama predvođenu glazbu. Na live nastupima dodaju još jedan ele-

ment – psihodelične vizuale koji još više pridoose atmosferi njihovih koncerata. Nedavno su objavili svoj drugi album *Where if not Now* kojega upravo promoviraju.

Tom Odell u Zagrebu

Mladi britanski kantautor **Tom Odell** nastupit će u zagrebačkoj *Tvornici kulture* u nedjelju, 10. veljače. Izuzetno talentirani pop kompozitor i tekstopisac dolazi u Hrvatsku prvi puta. Glazba Odella utjecaje vuče od

slavnih imena kao što su **Elton John**, **David Bowie**, **Jeff Buckley** ili **Bruce Springsteen**, a sam priznaje da je fan izvođača poput **Cat Power**, **Jamesa Blakea**, **Blura** i **Arcade Firea**. Njegov treći studijski album *Jubilee Road* objavljen je krajem listopada, a već su ga najavila tri singla – *Jubilee Road*, *If You Wanna Love Somebody* i duet s **Alice Merton**, *Half As Good As You*.

Đavoli u Beogradu

Pjevač i gitarist **Neno Belan** i njegovi *Fiumensi* 14. veljače (21:00) u *Domu omladine* Beograda održat će koncert posvećen isključivo pjesmama legendarne splitske grupe Đavoli, koju je Belan predvodio. Njihov prvi koncert, održan krajem prošle godine u DOB-u bio je rasprodan danima unaprijed, a oduševljena publika je bend zvala tri puta na bis!

Đavoli su, podsjetimo, bili jedna od najvažnijih rock grupa na prostoru bivše Jugoslavije, a objavili su četiri studijska albuma.

PREPORUKA

Kralj Čačka – *Spusti svetlost na put*

Kralj Čačka je prisutan više godina na domaćoj sceni, ali njegov proboj prema široj publici se dogodio tek prije 3-4 godine, kada su internetom počele kružiti pojedine njegove pjesme i snimke s koncerata. Uskoro svi su počeli pričati o »Tom Waitsu iz zapadne Srbije«, a potpisnik ovih redova se i dalje sjeća nastupa Kraljevog u centru Novog Sada, kiše koja je neprestano padala, ali publika se samo povećavala kako je vrijeme prolazilo. Međutim, prvi Kraljev album *Zemlja snova* možda i nije predstavio autora na pravi način. Slušajući album, neprestano me pratio osjećaj kako nešto tu nedostaje i nekako to nije bilo to. Na novom albumu zato, ovaj problem je riješen i *Spusti svetlost na put* zvuči odlično, a glazba i lirika ovog trubadura drže pažnju slušatelja do kraja albuma. Ovo je Kralj koga sam slušao uživo, duhovit, oštar, mudar, sladak i gorak. Obvezno slušanje.

Izdvajamo: 2 minuta sreće, 3 minuta smisla, Rolaj, Stoj kolega, Nizbrdo pravo, U mraku strah.

I. Benčik

GLAZBA

Koja je ovo država

Novi film **Vinka Brešana** *Koja je ovo država* najavljivan je kao komedija apsurda, tako da nemojte biti iznenađeni kada vidite omiljene hrvatske nogometne reprezentativce kako kradu lijes iz groba, ministra unutarnjih poslova koji se svojevolumno zaključava u zatvorsku ćeliju ili predsjednika države koji razmatra zahtjev za privremenim ukidanjem države.

Kompozicija filma je nelinearna. Događaji u filmu nisu kronološki poređani, gledatelju je u nekim momentima teško razlučiti radi li se o sceni koja prikazuje san ili javu. Osobno film ne bih kategorizirala kao komediju apsurda već kao dramu s elementima tragedije koja za reakciju ima smijeh i osjećaj tuge istovremeno. Brešan se u ovom filmu dotaknuo nekoliko gorućih problema hrvatskog društva bez pretjeranog analiziranja istih. Upravo zbog te površnosti film je nemoguće svrstati u samo jedan žanr. Zbog nerazrađenosti radnji u njemu, film mi nije bio dovoljno smiješan za komediju, niti dovoljno kontroverzan za dramu. Unatoč velikom potencijalu i velikoj gledanosti u kinima, film bi mogao ostati u sjeni prethodnih Brešanovih uspješnica.

N. Balažević

FILM

Fiesta (Sunce se ponovo rađa)

Ernest Hemingway (1889. – 1961.) bio je veliki američki pisac izgubljene generacije. U svojim romanima često je opisivao situacije iz svog života i tako najbolje opisao život mladih, beznadežnih ljudi između dva rata. Roman kojega preporučamo je prvo objavljen pod naslov *Sunce se ponovo rađa* (*The Sun Also Rises*), a godinu dana kasnije u Londonu objavljuju ga pod nazivom *Fiesta*. Priča prati doživljaje mladih Amerikanaca u Parizu koji se odlučuju otići u španjolsku Pamplonu na borbe bikova. Tijekom romana likovi postaju arhetipovi ljudi 1920-ih godina – razvedene žene koje traže novog muža, mladi i zaljubljeni parovi, ljudi duboko potreseni ratom koji ih je zauvijek promijenio. Glavni lik Jake Barnes, novinar i sudionik Prvog svjetskog rata je očigledno sam Hemingway koji je svoja razmišljanja iznio u dobro napisanom romanu.

A. I. Darabašić

KNJIGA

FOTO: Dejana Ristić